

Úkol na závěr

Zoque (indiánský jazyk, jižní Mexico)

(1)	tihu	on přišel	ka/u	on je mrtvý	poju	on bežel
	tihpa	on přichází	ka/pa	on umírá	popja	on běhá
	tihke/tu	on taky přišel	ka/ke/tu	on je taky mrtvý	pokje/tu	on taky bežel
	tihke/tpa	on taky přichází	ka/ke/tpa	on taky umírá	pokje/tpa	on taky běhá

10 1. Z dat v (1) zjistěte, jak zní morfémy pro "3sg min. č.", "3sg přít. č.", "taky". Taky udejte všechny kořeny.

10 2. Napište pravidlo pro umístění [j]. Toto pravidlo se jmenuje META.

(2)	kunu	on padl
	kunba	on padá
	kunge/tu	on taky padl

10 3. Napište pravidlo, který se týká alternaci znělosti, kterou najdete v koncovkách, a které příčiny je nosovka na konci kmene. Toto pravidlo se jmenuje ZNEL.

(3)	<u>pf</u>	<u>ipf</u>	<u>pf taky</u>	<u>ony pf</u>	
a.	ki/mu	ki/mba	kimge/tu	kimjahu	jít nahoru
b.	kihpu	kihpa	kipke/tu	kipjahu	jíst
c.	maNu	maNba	maNge/tu	maNjahu	přijet
d.	hahku	hakpa	hahke/tu	hakjahu	projít
e.	kunu	kunba	kunge/tu	ku/ahu	padat
f.	/eht σu	/ετ σpa	/ετ σke/tu	/eht Σahu	tancovat
g.	wihtu	witpa	witke/tu	wihcahu	chodit
h.	sohsu	sospa	soske/tu	sohΣahu	vařit

5 4. V datech v (3) najděte morfém pro "3pl min. č." (čtvrtý sloupec)

Pozn.: sloupec "pf" obsahuje typ "on přišel", sloupec "ipf" "on přijde", sloupec "pf taky" "on taky přišel".

10 5. Pozorujeme, že [h] se střídá s nulou. Napište odpovídající pravidlo. Toto pravidlo se jmenuje H.

10 6. V (3e-h) se objevuje alternace poslední souhlásky kořene. Napište pravidlo, které ji popisuje (jen "tento seznam zvuků se mění v tento v tomto kontextu"). Toto pravidlo se jmenuje PAL.

15 7. Je nutno řadit H a PAL? V případě, že ano, dokažte proč, udejte pořadí pravidel a zjistěte vztah mezi H a PAL (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding).

- (4) a. nepu on myl (nádobí)
kenu on viděl
t sa/ʉ on dal facku
sunu on miloval
b. na/epjatəhpa oni se myjí navzájem
nakje/atəhpa oni se vidí navzájem
naτ Σa/jatəhpa oni se perou
naΣu/atəhpa oni se milujou navzájem

8. V (4a) jsou uvedené nové kořeny, které už dokážete najít.
10 9. V (4b) najděte reciproční morfém (č "se"). Dávejte pozor na to, aby se vaše segmentace hodila k (4a) a ladila se všemi pravidly, která už znáte.
15 10. Je nutno řadit META a PAL? V případě, že ano, dokažte proč, udejte pořadí pravidel a zjistěte vztah mezi META a PAL (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding).

(5)

	-ing			on + pf	
	1. os. sg.	2. os. sg.	3. os. sg.		
a.	mbuhtu	mbjuhtu	pjuhtu	puhtu	vyjít
	Ngenu	Ngjenu	kjenu	kenu	vidět
	nduhu	ʃ uhu	cuhu	tuhu	střelit
	nδ ζiNu	ʃδ ZiNu	τ ΣiNu	τ σiNu	plavat

11. V (5) jsou uvedené nové kořeny, které už dokážete identifikovat díky sloupci "on + pf".
10 12. Jde tu o morfémy, který označují první, druhou a třetí osobu j.č. Jak zní?
10 13. Pozorujeme, že nosovka, která je součástí přípony, se asimiluje na následující segment. Napište pravidlo, který popisuje tuto asimilaci. Toto pravidlo se jmenuje N-ASS.
30 14. Nařad'te N-ASS do pořadí pravidel, které už znáte:
10 1. které je pořadí N-ASS a META?
10 2. které je pořadí N-ASS a PAL?
10 3. taky zjistěte pořadí META a ZNEL.
Pokaždé, udejte vztah mezi pravidly (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding)
10 15. Udejte celou mluvnicí, kterou jste napsali, t.j. pořadí všech pravidel.
celkem: 155 bodů

Řešení

- 10 1. Z dat v (1) zjistěte, jak zní morfémy pro "3sg min. č.", "3sg přít. č.", "taky". Taky udejte všechny kořeny.
-u
-pa
-ke□t
10 2. Napište pravidlo pro umístění [j]. Toto pravidlo se jmenuje META.
META: jC → Cj
/poj-pa/ → popja
10 3. Napište pravidlo, který se týká alternaci znělosti, kterou najdete v koncovkách, a které příčiny je nosovka na konci kmene. Toto pravidlo se jmenuje ZNEL.

- ZNEL: C-zněl → C+zněl / N__ (N=nosovka)**
- 5 4. V datech v (3) najděte morfém pro "3pl min. č." (čtvrtý sloupec)
Pozn.: sloupec "pf" obsahuje typ "on přišel", sloupec "ipf" "on přijde", sloupec "pf taky" "on taky přišel".
-jah
- 10 5. Pozorujeme, že [h] se střídá s nulou. Napište odpovídající pravidlo. Toto pravidlo se jmenuje H.
H: h → ø / __CC
- 10 6. V (3e-h) se objevuje alternace poslední souhlásky kořene. Napište pravidlo, které ji popisuje (jen "tento seznam zvuků se mění v tento v tomto kontextu"). Toto pravidlo se jmenuje PAL.
PAL: n,t s,t,s → ʃ,t ɰ,c,ɰ / __j
- 15 7. Je nutno řadit H a PAL? V případě, že ano, dokažte proč, udejte pořadí pravidel a zjistěte vztah mezi H a PAL (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding).
ano: h nezmizí i když v hloubkové struktuře sledují dva konzony:
/wiht-jah-u/ → wihcatu
Proto musí dojít k palatalizaci (která vymaže j) dříve než k H.
==> PAL > H, a je to krvácení.
8. V (4a) jsou uvedené nové kořeny, které už dokážete najít.
nep-
ken-
t saʃ-
sun-
- 10 9. V (4b) najděte reciproční morfém (č "se"). Dávejte pozor na to, aby se vaše segmentace hodila k (4a) a ladila se všemi pravidly, která už znáte.
naj- -jatəh
j pak mění místo kvůli metatézi: najdeme ho po prvním kořenovém konzontu:
/naj-ken.../ → nakjen...
- 15 10. Je nutno řadit META a PAL? V případě, že ano, dokažte proč, udejte pořadí pravidel a zjistěte vztah mezi META a PAL (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding).
ano: metatézovaný j palatalizuje první kořenový konzont. Proto musí nejdříve dojít k metatézi (jinak by konzont zůstal nepalatalizovaný):
==> META > PAL, a je to nakrmení.
11. V (5) jsou uvedené nové kořeny, které už dokážete identifikovat díky sloupci "on + pf".
buht-
gen-
duh-
d ziŋ-
- 10 12. Jde tu o morfémy, který označují první, druhou a třetí osobu j.č. Jak zní?
1° N- (N=nosovka neurčitého místa artikulace, která se pak asimiluje)
2° Nj-
3° j-
- 10 13. Pozorujeme, že nosovka, která je součástí přípony, se asimiluje na následující segment. Napište pravidlo, který popisuje tuto asimilaci. Toto pravidlo se jmenuje N-ASS.
N-ASS: N → {lab,dent,pal, vel} / __C{lab, dent, pal, vel}
- 30 14. Nařad'te N-ASS do pořadí pravidel, které už znáte:
1. které je pořadí N-ASS a META?
10 **META > N-ASS, jinak by se nic neasimiloval v /Nj-gen-u/. Je to nakrmení.**

2. které je pořadí N-ASS a PAL?

10 PAL > N-ASS, jinak by /N/ vyšel jako [n], ne jako [ŋ] v /Nj-d ziŋ-u/. Je to nakrmení.

3. taky zjištěte pořadí META a ZNEL.

10 META > ZNEL, jinak by se /p/ neměnil v /Nj-puht-u/. Je to nakrmení.

Pokaždé, udejte vztah mezi pravidly (bleeding, feeding, counter-bleeding, counter-feeding)

10 15. Udejte celou mluvnicí, kterou jste napsali, t.j. pořadí všech pravidel.

META

PAL

H, N-ASS

}
}

ZNEL

tj.

- vztah mezi H a N-ASS je neurčitý podle naše informace

ZNEL musí následovat META, ale vůči jiným pravidlům námáme argumenty ji nařadit.

celkem 155